

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ТАЙЛАН

ХУРААНГУЙ ТАЙЛАН

АУДИТЫН СЭДЭВ: “УЛСЫН ХӨГЖЛИЙН 2024 ОНЫ ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГҮЙЦЭТГЭЛ”

Аудит хийсэн үндэслэл, бүрэн эрх

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1-т заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны 2024 оны 5 дугаар тогтоол, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.8.1-т “Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт аудит хийж Улсын Их Хуралд танилцуулах” гэж заасан чиг үүргийг үндэслэн гүйцэтгэв.

**Улсын хөгжлийн 2024 оны жилийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан
төсөл арга хэмжээний хэрэгжилт 52.1 хувьтай байна**

Аудитын тайланг хүргүүлсэн:

УИХ-ын Төсвийн байнгын хороо, Эдийн засгийн байнгын хороо, ЗГХЭГ, ЗГХХГ, АҮЭБЯ, БОУАӨЯ, БХЯ, Боя, ГХЯ, ГБХНХЯ, ЗТЯ, НЗДТГ, ССАЖЗЯ, СаЯ, ХББОСЯ, ХЗДХЯ, ХХААХҮЯ, ЦХИХХЯ, ЭЗХЯ, ЭМЯ, ЭХЯ, ҮСХ-т тус тус хүргүүлсэн.

Улаанбаатар хот
2025 оны 03 дугаар сар

Аудитын зорилго, зорилтууд	Монгол Улсын Хөгжлийн 2024 оны жилийн төлөвлөгөөний хэрэгжилт, үр дүнд аудит хийж, дүнг Улсын Их Хурал болон холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулахад аудитын зорилго чиглэсэн. Аудитын зорилгыг хангахад дараах дэд зорилтын хүрээнд аудитыг гүйцэтгэв. Үүнд: 1. Улсын хөгжлийн 2024 оны жилийн төлөвлөгөөг үндэслэлтэй, дунд хугацааны баримт бичигтэй уялдуулан олон талын оролцоог хангаж төлөвлөсөн эсэх; 2. Улсын хөгжлийн 2024 оны жилийн төлөвлөгөөний хэрэгжилт, үр дүнтэй байж дунд хугацааны бодлогын зорилтыг хангахад чиглэгдсэн эсэх;
Аудитын хамарсан хүрээ	Аудитад Монгол Улсын Их Хурлын 2023 оны 39 дүгээр тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Улсын хөгжлийн 2024 оны жилийн төлөвлөгөө” баримт бичигт тусгасан Тэргүүлэх чиглэл, ТЕЗ-ийн, хөтөлбөрийн, төсөл, арга хэмжээний төлөвлөлт, гүйцэтгэл, тайлагналыг хариуцан хэрэгжүүлэх, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж дүгнэлт гаргах үүрэгтэй байгууллагууд, улсын хэмжээнд бодлогын хэрэгжилтийг нэгтгэн тайлагнах, үнэлж дүгнэх ЗГХХГ, 22 төрийн захиргааны төв байгууллага, 6 агентлаг, холбогдох 2 байгууллага, 2 ажлын албад зэрэг шалгадагч болон хамрагдагч этгээдийн 2024 оны жилийн үйл ажиллагааг хамруулав.

БҮЛЭГ 1. УЛСЫН ХӨГЖЛИЙН 2024 ОНЫ ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ БОЛОВСРУУЛАХАД ОЛОН ТАЛЫН ОРОЛЦООГ ХАНГААГҮЙ, БОДЛОГЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХЭД ШААРДЛАГАТАЙ ХӨРӨНГИЙГ УЛСЫН ТӨСӨВТ БҮРЭН ТУСГААГҮЙ БАЙНА

Монгол Улсын 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн 47 зорилт, 234 үйл ажиллагаанаас Улсын хөгжлийн 2024 оны жилийн төлөвлөгөөнд 22 зорилтын 34 үйл ажиллагаа тусгагдсан байна

Монгол Улсын хөгжлийн 2024 оны жилийн төлөвлөгөө бодлогын баримт бичгийн төлөвлөлтөд шалгуур үзүүлэлт бүрээр бодлогын хэрэгжилт, үр дүнг тайлагнах, үнэлж дүгнэхээр төлөвлөсөн нь өмнөх онуудын богино хугацааны бодлого төлөвлөлтийн баримт бичгээс тодорхой ахицыг бий болгосон байна

МУХТЖҮЧ-ийн 9 бодлого, 9 зорилгоос 8 нь тус тус улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан байна. Мөн МУХТЖҮЧ-ийн 47 зорилтоос 22 нь, 234 үйл ажиллагаанаас 34 нь УХЖТ-нд тусгагдсан байна.

МУХТЖҮЧ-д тусгагдсан зорилт, үйл ажиллагааны ихэнх нь Улсын хөгжлийн 2024 оны жилийн төлөвлөгөөнд тусгагдахгүй байгаа нь логик уялдаатай, системтэй төлөвлөх тогтолцоо бүрдээгүй, Улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөний хэрэгжилт, үр дүнгээр дунд хугацааны бодлогын зорилт, үйл ажиллагааны үр нөлөө, ахицыг бүрэн үнэлэх боломжгүйгээр төлөвлөгдөж байна.

Богино хугацааны баримт бичгийг боловсруулахдаа бүх талын оролцоог хангасан байх зарчмыг бүрэн хангаагүй, олон нийт санал өгөх боломжийг бүрдүүлээгүй байна

Улсын хөгжлийн 2024 оны жилийн төлөвлөгөөнд шаардлагатай хөрөнгө оруулалтын хэмжээг урьдчилан тооцоолоогүй 43, ТЭЗҮ, зураг төсөвгүй 26 ТАХ-г тусгасан байна

ХБТТУТХ-д заасан “улсын төсөв нь Улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн байх” гэсэн шаардлагыг бүрэн хангаагүй байна

УХЖТ-нд Улсын төсвийн болон бусад төрлийн эх үүсвэрээс санхүүжүүлэх 185 ТАХ-ээс 34 ТАХ-ний 1,067.6 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт улсын төсөвт тусгагдсан байна. Харин Улсын төсвөөс санхүүжүүлэхээр тусгасан боловч 2024 оны төсвийн тухай хуульд тусгагдаагүй 151 ТАХ үлдсэн нь ХБТТУТХ-нд заасан 9.5.3¹ “... тусгагдсан арга хэмжээний төсөв, хөрөнгийн эх үүсвэрийг хянаж ...” гэсэн заалттай нийцээгүй байна.

Төсвийн тухай хуулийн 27.1.8²д заасан “УХЖТ-нд суурилсан байх” шаардлага бүрэн хангагдаагүйгээс УХЖТ-нд “Улсын төсөв” эх үүсвэртэй тусгагдсан төсөл, арга хэмжээнүүд зорилтот үр дүнд хүрэхгүй байх үр дагаврыг үүсгэж байна.

Хариуцагч байгууллагууд эрсдэлийг удирдаж чадахгүй байна

ХБТТУТХ-ийн 11 дүгээр зүйлийн 11.2-т “... хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичгийн төсөлд ...бий болох үр нөлөө, **эрсдэл**, ...тусгана” гэж заасан шаардлагыг хариуцагч байгууллагууд бүрэн хэрэгжүүлээгүй байна. Харин дараах байгууллагууд эрсдэлийн удирдлагын төлөвлөгөө боловсруулах бэлтгэл ажлыг хангасан байна. Үүнд:

Эрхэлсэн салбарын онцлогт нийцсэн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний аргачлал, журам боловсруулсан ч тухайн салбарын онцлог, салбарын хэмжээний шалгуур үзүүлэлт, индекс, гүйцэтгэлийн чанарын стандартыг хэрхэн тооцож бодлогын хэрэгжилтэд үнэн зөв хяналт-шинжилгээ үнэлгээ хийх зохицуулалт тусгаагүй байна. Энэ нь нийтээр дагаж мөрдөх журмын зохицуулалтаас ялгагдах зүйлгүй байна.

1 ХБТТУТХ-ийн 9.5.3 Улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээний төсөв, хөрөнгийн эх үүсвэрийг хянаж, тэдгээрийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгө, санхүүгийн эх үүсвэрээр хангах гэж заасан байна.

2 27.1.8. Улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөнд суурилсан байх шаардлага

ҮСХ-оос Улсын хэмжээний жилийн статистик тоон мэдээллийг харилцан адилгүй хугацааны давтамжтай тархааж байгаа нь бодлогын хэрэгжилт, үр дүнг бодитой үнэлэх, үр нөлөөг зөв тооцох боломжгүй байна

ХБТТУТХ болон МУИХХШТХ-ийн хүрээнд богино хугацааны бодлого төлөвлөлтийн баримт бичгийн хэрэгжилт үр дүнг тайлагнах, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх Засгийн газрын эрх бүхий байгууллага, ТЗТБ-аас бодлогын хэрэгжилт, үр дүнд хийсэн хяналт-шинжилгээ үнэлгээний тайланг 01 дүгээр сарын 01-нд ЭЗХЯ-д ирүүлдэг бөгөөд ЭЗХЯ болон ЗГХХГ нь тус бүр 15 хоногт багтаан үнэлгээ дүгнэлтийг гаргадаг байна.

Гэтэл Улсын хэмжээний албан ёсны тоо мэдээллийн тархаалтын хугацаа харилцан адилгүй давтамжтай байгаа нь ХБТТУТХ болон МУИХХШТХ-д заасан цаглаварт хугацаанд тухайн мэдээллийг ашиглах боломжгүй, эрх бүхий байгууллагаас бодлогын хэрэгжилт, үр дүнг бодитой, үнэн зөв тайлагнах нөхцөл үүсэхгүй зэргээс шалтгаалж бодлогын хэрэгжилт, үр дүн, үр нөлөөг бодитой үнэлж дүгнэх боломжгүй байна.

Улсын хэмжээний эдийн засаг, бизнес, нийгэм, хүний хөгжлийн үзүүлэлт бүхий статистик мэдээлэл тархаалтын хугацаа харилцан адилгүй хугацааны давтамжтай байгаагаас шалтгаалж богино хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт, үр дүн үнэн зөв тайлагнагдахгүй, эрх бүхий байгууллагаас хэрэгжилт үр дүнд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг бодитой хийхгүй байх, бодлогын үр нөлөө бодитоор үнэлэгдэх, үнэлэх боломжгүй нөхцөл бүрдэж байна.

БҮЛЭГ 2. МОНГОЛ УЛСЫН 2024 ОНЫ ЗАРИМ ТООН МЭДЭЭЛЭЛ, ОЛОН УЛСЫН БАЙГУУЛЛАГААС ГАРГАХ ТАЙЛАНГИЙН ХУГАЦАА БОЛООГҮЙГЭЭС 3 ТЭРГҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛИЙН ҮР ДҮНГ ҮНЭЛЭХ БОЛОМЖҮЙД ХҮРЧ 5 ТЭРГҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ДУНДАЖ ҮНЭЛГЭЭ 68.8 ХУВЬТАЙ БАЙНА

НЭГ. ЭКСПОРТЫГ НЭМЭГДҮҮЛНЭ ТЭРГҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

Монгол Улсын гадаад худалдааны бараа эргэлтээр экспортын хэмжээ 2024 онд 15.8 тэрбум.ам.долларт хүрснээс эрдсийн бүтээгдэхүүн 13.8 тэрбум.ам.доллар буюу 87.2 хувь, бусад бүтээгдэхүүн 2.0 тэрбум.ам.доллар буюу 12.7 хувийг эзэлж, экспортын нийт хэмжээ өмнөх оноос 0.6 тэрбум.ам.доллараар нэмэгдсэн байна.

“Экспортыг нэмэгдүүлнэ” тэргүүлэх чиглэлд хамаарах 4 ТЕЗ-ийн үр дүн 84 хувь, 7 хөтөлбөрийн үр дүн 68 хувийн биелэлттэй зорилтот үр дүнг хангасан ч 23 ТАХ-ээс 6 ТАХ тодорхой үр дүнд хүрч, 17 ТАХ-ээс үр дүнгүй 10, эрчимжүүлэх шаардлагатай 7 буюу нийт ТАХ-ний дундаж үнэлгээ 40 хувьтай буюу зорилтот үр дүн бүрэн хангагдаагүй байна.

“Экспортыг нэмэгдүүлнэ” тэргүүлэх чиглэлийн үр дүнд хамаарах эрчимжүүлэх шаардлагатай болон үр дүнгүй үнэлэгдсэн ТАХ нь ТЭЗҮ батлагдаагүй, гэрээ хэлэлцээр удааширсан, шалгуур үзүүлэлтийг оновчтой тодорхойлоогүй, хамтран хэрэгжүүлэгч байгууллагын хамтын ажиллагаа, зохион байгуулалт хангалтгүй, ТХААГ-аас концессоор зарлагдсан төслүүдийн сонгон шалгаруулалтыг 2024 онд явуулаагүй зэргээс шалтгаалсан байна.

ХОЁР. ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫГ НЭМЭГДҮҮЛНЭ ТЭРГҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛИЙН

2024 онд гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын орох урсгал 4 тэрбум ам.доллар, буцаалт болон зээлийн эргэн төлөлт 1.5 тэрбум ам.доллар байсан ба цэвэр дүн 2.5 тэрбум ам.долларт хүрсэн үзүүлэлттэй байна.

“Хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлнэ” тэргүүлэх чиглэлийн хүрээнд 6 байгууллагын хариуцан хэрэгжүүлсэн 5 ТЕЗ-ийн үр дүн 42 хувь, 11 хөтөлбөрийн үр дүн 42.9 хувьтай буюу зорилтот үр дүн бүрэн хангагдаагүй, 52 ТАХ-ээс үр дүнтэй 9, тодорхой үр дүн хүрсэн 10, эрчимжүүлэх шаардлагатай 15, үр дүнгүй хэрэгжсэн 18 буюу нийт дундаж үнэлгээ 51.2 хувьтай буюу зорилтот үр дүн бүрэн хангагдаагүй байна.

“Хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлнэ” тэргүүлэх чиглэлийн үр дүнд хамаарах эрчимжүүлэх шаардлагатай болон үр дүнгүй үнэлэгдсэн ТЕЗ-ийн үр дүн, хөтөлбөрийн үр дүн, ТАХ нь

санхүүжилт бүрэн шийдэгдээгүй, хамтран хэрэгжүүлэгч байгууллагын хамтын ажиллагаа, зохион байгуулалтаас шалтгаалсан байна

ГУРАВ. ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ САЙЖРУУЛНА ТЭРГҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

“Хүний хөгжлийн үзүүлэлтийг сайжруулна” тэргүүлэх чиглэлийн шалгуур үзүүлэлт “Хүний хөгжлийн үзүүлэлт”-ийг НҮБ-аас 4 жилд нэг удаа гаргадаг байна. Тус тайлан, илтгэлийн тодорхой үзүүлэлтүүдийг тоон утгаар илэрхийлэх бөгөөд манай улсын үзүүлэлт өсөлттэй гарч байгаа ч Монгол Улс 2019 онд 99, 2023 онд 96 дугаарт эрэмбэлэгдсэн байна. Иймд тэргүүлэх чиглэлийн хүрсэн түвшинг улс орнуудын эрэмбээр хэмжих боломжгүй байна.

ҮСХ-оос Хүний хөгжлийн индексийг тооцох аргачлалыг 2014 батлан, тус аргачлалын дагуу 2019 онд 0.737, 2020 онд 0.775, 2021 онд 0.776, 2022 онд 0.781, 2023 онд 0.788 үзүүлэлттэй гарсан байна. 2024 оны үзүүлэлт гараагүй байна.

“Хүний хөгжлийн үзүүлэлтийг сайжруулна” тэргүүлэх чиглэлд 8 шалгуур үзүүлэлт бүхий 3 ТЕЗ-ийн үр дүн 76.7 хувь, 15 шалгуур үзүүлэлт бүхий 11 хөтөлбөрийн үр дүн 51.2 хувь буюу зорилтот үр дүн бүрэн хангагдаагүй, 37 шалгуур үзүүлэлт бүхий 28 ТАХ-ний дундаж үнэлгээ 71.6 хувьтай буюу зорилтот үр дүн бүрэн хангагдаагүй байна.

ДӨРӨВ. АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫГ ХӨГЖҮҮЛНЭ ТЭРГҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

“Аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ” тэргүүлэх чиглэлийн шалгуур үзүүлэлтээр 2024 онд Монгол улсын хүлээн авах гадаад жуулчны тоог 1,3 саяд хүргэхээр төлөвлөсөн ч 0,7 сая жуулчин хүлээн авснаар зорилтот түвшинг хангаагүй байна.

“Аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ” тэргүүлэх чиглэлд хамаарах 2 байгууллагын хариуцан хэрэгжүүлсэн 3 ТЕЗ-ийн үр дүн 58 хувь, 3 хөтөлбөрийн үр дүн 17 хувиар үнэлэгдэж зорилтын үр дүнг хангаагүй, 35 ТАХ-ээс 7 ТАХ тодорхой үр дүнд хүрч, 28 ТАХ-ээс үр дүнгүй 21, эрчимжүүлэх шаардлагатай 7 арга хэмжээ буюу ТАХ-ний дундаж үнэлгээ 28 хувьтай буюу зорилтот үр дүн бүрэн хангагдаагүй байна.

ТАВ. ХҮНСНИЙ ХАНГАМЖ, АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ САЙЖРУУЛНА ТЭРГҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

Манай Улс Хүнсний аюулгүй байдлын индексийг тооцох аргачлалыг боловсруулж батлаагүй тул Тэргүүлэх чиглэлийн үр дүнг үнэлэх боломжгүй, хөтөлбөрийн 1 үр дүнгийн хэрэгжилт тодорхой үр дүнд хүрсэн, 5 ТАХ-ээс үр дүнтэй 1, тодорхой үр дүнд хүрсэн 3, үр дүнгүй 1 арга хэмжээ байна.

“Хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг сайжруулна” тэргүүлэх чиглэлийн шалгуур үзүүлэлтийг “Хүнсний аюулгүй байдлын индекс”-ийн үзүүлэлтээр үр дүнг тооцохоор баталсан ч манай улсад Хүнсний аюулгүй байдлын индекс тооцох аргачлал байхгүйн улмаас дээрх үр дүнг тооцох, үнэлэх боломжгүй байна. ХХААХҮЯ уг аргачлалын саналыг боловсруулан ҮСХ-нд хүргүүлэн батлуулах шаардлагатай байна

ЗУРГАА. УЛААНБААТАР ХОТЫН ТҮГЖРЭЛ, АГААРЫН БОХИРДЛЫГ БУУРУУЛНА ТЭРГҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

“Улаанбаатар хотын түгжрэл, агаарын бохирдлыг бууруулна” тэргүүлэх чиглэлийн шалгуур үзүүлэлт болох “хотын хөгжлийн үзүүлэлт /индекс/” 2023 онд 0.5022 болж 83.7 хувьтай үнэлэгдэж зорилтод түвшнийг хангаагүй байна.

“Улаанбаатар хотын түгжрэл, агаарын бохирдлыг бууруулна” тэргүүлэх чиглэлийн хүрээнд 3 байгууллагын хариуцан хэрэгжүүлсэн 2 ТЕЗ-ийн үр дүн 12 хувь буюу үр дүнгүй, 10 хөтөлбөрийн үр дүн 52 хувиар эрчимжүүлэх шаардлагатай, 23 ТАХ-ээс үр дүнтэй 2, тодорхой үр дүнд хүрсэн 6, эрчимжүүлэх шаардлагатай 9, үр дүнгүй 6 буюу нийт ТАХ-ний дундаж үнэлгээ 50 хувьтай буюу зорилтот үр дүн бүрэн хангагдаагүй байна.

ДОЛОО. ЗАСАГЛАЛЫН ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ САЙЖРУУЛНА ТЭРГҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

Засаглалын үзүүлэлтийг “Дэлхийн банкны засаглалын үзүүлэлтийн дундаж”-ийг 1. Улс төрийн тогтвортой байдал 2, Засгийн газрын үр дүн, 3. Иргэдийн дуу хоолой ба хариуцлага , 4. Зохицуулалтын чанар, 5. Хууль дээдлэх ёс, 6. Авлигын үзүүлэлт гэсэн 6 чиглэлээр гаргадаг ч Дэлхийн банкны засаглалын дундаж үзүүлэлтийг жил бүрийн 6 дугаар сард гаргадаг байна. Иймд тэргүүлэх чиглэлийг үнэлэх боломжгүй байна.

"Засаглалын үзүүлэлтийг сайжруулах" тэргүүлэх чиглэлд хамаарах 10 байгууллагын хариуцан хэрэгжүүлсэн 5 ТЕЗ-ийн үр дүн 47.7 хувь, 12 хөтөлбөрийн үр дүн 64.9 хувийн биелэлттэй зорилт үр дүн эрчимжүүлэх шаардлагатай, 20 ТАХ-ээс үр дүнтэй 7, тодорхой үр дүнд хүрсэн 7, эрчимжүүлэх шаардлагатай 4, үр дүнгүй 2 буюу нийт ТАХ-ний үнэлгээний дундаж 69.8 хувьтай байна.

НАЙМ. НОГООН ХӨГЖЛИЙГ ДЭМЖИНЭ ТЭРГҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

“Ногоон хөгжлийг дэмжинэ” тэргүүлэх чиглэлийн шалгуур үзүүлэлт “байгаль орчны гүйцэтгэлийн индекс”-ээр 2024 онд 180 орноос 143 дугаарт эрэмбэлэгдсэн нь 48 хувь буюу “эрчимжүүлэх шаардлагатай” үнэлэгдсэн байна.

"Ногоон хөгжлийг дэмжинэ" тэргүүлэх чиглэлд хамаарах БОУАӨЯ-ны хариуцан хэрэгжүүлсэн 1 ТЕЗ-ийн үр дүн 48 хувиар “эрчимжүүлэх шаардлагатай”, 4 хөтөлбөрийн үр дүн 80 хувийн биелэлттэй зорилтот үр дүнг хангасан ч 8 ТАХ-ээс 6 ТАХ тодорхой үр дүнд хүрч, 2 ТАХ эрчимжүүлэх шаардлагатай болон үр дүнгүй үнэлэгдэж, дундаж үнэлгээ 77 хувьтай байна.

УХЖТ-нд тусгагдсан тэргүүлэх чиглэл, ТЕЗ-ийн үр дүн, хөтөлбөрийн үр дүн, ТАХ-ний хэрэгжилт, үр дүн, хөрөнгийн хэмжээг Засгийн газрын тогтоолоор батлагдсан журмын дагуу үнэн зөв, бодитой тайлагнаагүй байна

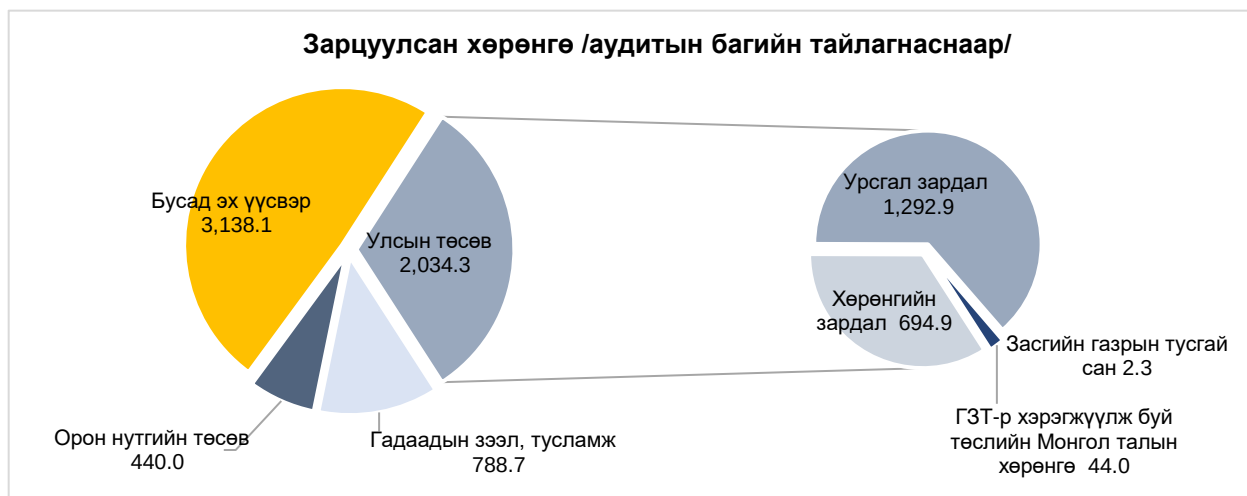
Аудитын баг болон Засгийн газрын тайлагналаар УХЖТ-нд тусгагдсан 194 ТАХ-г хэрэгжүүлэхэд зарцуулсан хөрөнгийн хэмжээ 2,127.0 тэрбум төгрөгийн зөрүүтэй байна. Тухайлбал:

“Хүний хөгжлийн үзүүлэлтийг сайжруулна” “Улаанбаатар хотын түгжрэл, агаарын бохирдлыг бууруулна” тэргүүлэх чиглэлд зарцуулсан хөрөнгө их хэмжээний зөрүүтэй байгаа нь Засгийн газар Улсын төсвөөс НДС-д шилжүүлэх “1,175.0” тэрбум төгрөг, орон нутгийн төсвөөс дугуйн болон явган хүний зам барихад санхүүжүүлсэн “387,2” тэрбум төгрөг, БНСУ-ын санхүүжилтээр хэрэгжүүлж буй Солонго-1,2 төслийн ГЗТ болон Монгол талаас санхүүжүүлэх хөрөнгийн “350.8” тэрбум төгрөгийг тус тус тайлагнаагүйтэй холбоотой байна.

Аудитын багийн тайлагнасан 6,401.1 тэрбум төгрөгийн зарцуулалтыг эх үүсвэрээр нь ангилж үзвэл:

Дүрслэл 1. УХЖТ-нд тусгагдсан ТАХ-ний хөрөнгийн зарцуулалт.

тэрбум.төгрөг

Эх сурвалж: Аудитын багийн судалгааны нэгтгэл

УХЖТ-нд тусгагдсан тэргүүлэх чиглэлийн үр дүнг хангахад чиглэсэн ТАХ-ний хэрэгжилт, үр дүн, зарцуулсан хөрөнгийг журмын дагуу холбогдох хавсралтаар үнэн зөв, бодитой тайлагнаагүй нь нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө болон зарцуулсан хөрөнгийн үнэ цэнийг бий болгож чадахгүй байна.

Нотлох баримтад суурилсан цогц хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг хийгээгүй байна

ЗГХХГ, ЭЗХЯ нь бодлогын хэрэгжилт, үр дүнд хяналт-шинжилгээ үнэлгээг хийхдээ нотлох баримтад үндэслэж мэдээлэл цуглуулах, нэгтгэх, үр нөлөө, гадаад, дотоод хүчин зүйлийн нөлөөлөл, төлөвлөлт, хэрэгжилтийн харилцан хамаарлыг үнэлэх, төлөвлөлт болон хэрэгжилтийг сайжруулах тодорхой санал боловсруулах зэрэг цогц хяналт-шинжилгээ үнэлгээг хийж чадаагүй байна.

Аудитаар өгсөн зөвлөмжийн хэрэгжилт хангалтгүй байгаагаас алдаа, зөрчил давтагдаж байна

Өмнөх аудитаар өгсөн зөвлөмжийн хэрэгжилт хангалтгүй байгаа нь бодлогын хэрэгжилтийг хангахад бүртгэх, тайлагнах, үнэлэх үйл явцад ахиц гарахгүй байхад нөлөөлж байна. Тухайлбал,

2023 оны "Улсын хөгжлийн 2022 оны жилийн төлөвлөгөөний хэрэгжилт"-ийн гүйцэтгэлийн аудитын дүнгээр ЭЗХЯ-д өгсөн зөвлөмжийн хэрэгжилт хангагдаагүй бөгөөд ХБТТУТХ-ийн 22.1-д заасны дагуу хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийг уялдуулах мэдээллийн нэгдсэн санг (<https://development.gov.mn/>) бүрэн хэрэгжүүлээгүй байна. Энэхүү системийг бодлогын баримт бичгийг боловсруулахад ашиглахгүй байна.

Улсын хөгжлийн төлөвлөгөөний хэрэгжилт, тайлагналд "Хяналт-шинжилгээ үнэлгээний мэдээллийн нээлттэй цахим сан" (unelgee.gov.mn) системийг ашиглаж байгаа боловч уг систем нь 2012 онд PHP хэл дээр хийгдсэн "Монолитик" архитектуртай, дэвшилтэд мэдээлэл технологийн сангууд ашиглаагүй, MySQL өгөгдлийн сангийн мэдээлэл тогтмол нөөцлөгддөггүй зэрэг техникийн хязгаарлалт, аюулгүй байдал, өргөтгөх боломжийн дутагдлаас шалтгаалсан эрсдэлүүд үүсэж болзошгүй байна. Ийм нөхцөлд хөгжлийн бодлогын баримт бичгүүдийн хоорондын уялдааг хангах, давхардал, хийдлийг арилгах, нэгтгэх, хүчингүй болгох, шинэчлэн боловсруулах ажлууд хэрэгжүүлэхэд хүндрэл үүсэх магадлалтай бөгөөд мэдээллийн нэгдсэн санг бүрэн хэрэгжүүлэх, техникийн аюулгүй байдал, өргөтгөх боломжийг нэмэгдүүлэх шаардлага тулгамдаж байна.

Улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөний хэрэгжилт, үр дүнгээр дунд хугацааны бодлогын зорилт, үйл ажиллагааны 2025 оны үр нөлөө, ахицыг бүрэн үнэлж дүгнэх боломжгүй байна

ДҮГНЭЛТ

Аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлтийг гаргаж байна. Үүнд:

1. Монгол Улсын хөгжлийн 2024 оны төлөвлөгөөний 5 Тэргүүлэх чиглэлийн үр дүн 74.3 хувь, ТЭЗ-ийн үр дүнгийн гүйцэтгэлийн дундаж үнэлгээ 56.9 хувь, Хөтөлбөрийн үр дүнгийн гүйцэтгэлийн дундаж үнэлгээ 56.6 хувь, 194 төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэлийн дундаж үнэлгээ 52.1 хувь байна.
2. Монгол Улсын 2024 оны үндэсний хэмжээний зарим статистик тоон мэдээлэл үзүүлэлт болон олон улсын байгууллагаас гаргадаг холбогдох тайланг гарах хугацаа болоогүйгээс шалтгаалж 3 тэргүүлэх чиглэл “Хүний хөгжлийн үзүүлэлтийг сайжруулна”, “Хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг сайжруулна”, “Засаглалын үзүүлэлтийг сайжруулна”, 3 ТЭЗ-ийн үр дүнгийн хүрсэн түвшин, биелэлтийг дүгнэх боломжгүй байна.
3. Засгийн газрын эрх бүхий байгууллагаас “ХБТТУТХ, МУИХХШТ хууль, холбогдох журамд заасан 15 хоногийн хугацаанд дунд шатны болон эцсийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг хийхэд цаг хугацааны, боловсон хүчний чадамж, зохион байгуулалт хангалтгүйгээс хуульд заасан зарчим, шаардлага, чиг үүргийг бүрэн хэрэгжүүлээгүй, цогц хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг хийгээгүй байна.
4. Богино хугацааны бодлогын баримт бичигт тусгагдсан зарим ТАХ-нд шаардлагатай хөрөнгө, эх үүсвэрийг оновчтой тодорхойлоогүй, Улсын төсвөөр санхүүжүүлэх хөрөнгийг тухайн жилийн Төсвийн тухай хуульд бүрэн тусгаагүй, мөн хуульд заасан “улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөнд суурилсан байх” шаардлага, ХБТТУТХ-д заасан “төлөвлөлтөд суурилсан төсөвлөлтийн зарчим”-ыг хангаагүй, зарцуулсан хөрөнгийг үнэн зөв, бодитой тайлагнаагүйгээс нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө, хөрөнгийн үнэ цэнийг бүрэн бий болгож чадаагүй байна.
5. ҮСХ-оос Улсын хэмжээний жилийн статистик тоон мэдээллийг харилцан адилгүй хугацааны давтамжтай тархааж байгаа нь ХБТТУТХ, МУИХХШТХ-д заасан цаглаварт хугацаанд бодлогын хэрэгжилт, үр дүнг бодитой үнэлэх, үр нөлөөг зөв тооцож үнэлэх боломжгүйд хүргэж байна.
6. Богино хугацааны бодлогын баримт бичгийг төлөвлөж боловсруулах үүрэгтэй ТЭЗ, ЭЗХЯ нь ХБТТУТХ-д заасан “бүх талын оролцоог хангах” зарчмыг баримтлаагүй, зарим төсөл, арга хэмжээний ТЭЗҮ, зураг төсөлгүй, шалгуур үзүүлэлт, зорилтод түвшинг оновчтой тодорхойлоогүй, шаардлагатай хөрөнгө оруулалтын хэмжээг урьдчилан тооцоогүй зөрчлүүд давтагдан гарч байгаагаас бодлогын хэрэгжилт зорилтот үр дүнд хүрээгүй байна.
7. Богино хугацааны бодлогыг хэрэгжүүлэх явцад үүсэж болзошгүй эрсдэлийг удирдах, бодлогын хувилбарыг урьдчилан төлөвлөж чадаагүй, салбарын онцлогт нийцсэн үзүүлэлт, индекс, гүйцэтгэлийн чанарын стандарттай нийцсэн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний аргачлалгүй нь тухайн салбарын бодлогын үр дүнг бодитой үнэлэх, үр нөлөөг тооцож чадахгүй байх эрсдэлтэй байна.

ЗӨВЛӨМЖ

Аудитын дүн, дүгнэлт, нотлох зүйлст үндэслэн дараах зөвлөмжийг өгч байна. Үүнд:

Монгол Улсын Засгийн газар болон Засгийн газрын Хяналт хэрэгжүүлэх газарт:

1. Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн баримт бичгийг төлөвлөх, тайлагнах, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийхээр баталсан холбогдох хууль, журмын цаглаварт хугацаанд судалгаа, дүн шинжилгээ хийж, шаардлагатай тохиолдолд хуульд өөрчлөлт оруулах санал гаргах.
2. Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн богино хугацааны бодлогын баримт бичгийг төлөвлөхдөө хэрэгжилт, үр дүнг хангахад чиглэсэн санхүүжилтийн эх үүсвэр, шаардлагатай хөрөнгийг бүрэн тооцоолсон, үр дүнд суурилсан төсөвлөлт, төлөвлөлтийг хийхэд чиглүүлэх.
3. Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн богино хугацааны бодлогын баримт бичгийн төлөвлөлт, тайлагналын үр дүнгийн тоон мэдээлэл нь цаг үеэ олсон байхад чиглэсэн мэдээлэл цуглуулах, мэдээллийн эх сурвалжийг оновчтой тодорхойлж, олон улсын байгууллагаас тооцоолдог үзүүлэлтийг дотооддоо тооцох аргачлал бүхий шалгуур үзүүлэлттэй болох,
4. Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн богино хугацааны бодлогын хэрэгжилт, үр дүнг үнэн зөв тайлагнах, үр нөлөөг бодитой тооцоолоход чиглүүлж, үүсэж болох эрсдэлийг урьдчилан төлөвлөсөн хувилбар бүхий төлөвлөгөөг батлах.

Монгол Улсын тэргүүн шадар сайд бөгөөд Эдийн засаг, хөгжлийн сайдад:

1. Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн богино хугацааны бодлогын баримт бичгийг боловсруулахдаа хэрэгжилт, үр дүнг хангахад чиглэсэн санхүүжилтийн эх үүсвэр, шаардлагатай хөрөнгийг бүрэн тооцоолсон, үр дүнд суурилсан төсөвлөлт, төлөвлөлтийн зарчмыг хангаж төлөвлөх.
2. Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн богино хугацааны бодлогын баримт бичгийн төлөвлөлт, тайлагналын үр дүнгийн тоон мэдээлэл нь цаг үеэ олсон байхад чиглэсэн мэдээлэл цуглуулах, мэдээллийн эх сурвалжийг оновчтой тодорхойлж, олон улсын байгууллагаас тооцоолдог үзүүлэлтийг дотооддоо тооцох аргачлал бүхий шалгуур үзүүлэлтийг боловсруулах.
3. Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн богино хугацааны бодлогын баримт бичгийг бодлогын хэрэгжилт, үр дүнг үнэн зөв тайлагнах, үр нөлөөг бодитой тооцоолоход чиглүүлэн төлөвлөж, үүсэж болох эрсдэлийг урьдчилан төлөвлөсөн хувилбар бүхий төлөвлөгөөг гаргаж, бүх талын оролцоог хангах нөхцөлийг бүрдүүлэх.
4. Засгийн газрын түвшинд хөгжүүлж буй "Их өгөгдлийн (big data) сан" мэдээллийн нэгдсэн сангийн өгөгдөлтэй уялдсан улсын хэмжээний мэдээллийн нэгдсэн сан үүсгэх, мэдээллийн санг бүрдүүлэх, шинэчлэх, мэдээллийг эргэлтэд оруулах, эрх бүхий байгууллагаас хэрэгжүүлж буй "Олон улсын үнэлгээний цогц систем" бүхий жишигт нийцсэн мэдээллийн нэгдсэн санг хөгжүүлэх.

Сангийн сайдад:

1. Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн богино хугацааны баримт бичигт тусгасан бодлого, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээнд шаардлагатай Улсын төсвөөр санхүүжүүлэх хөрөнгийг Төсвийн тухай хуульд заасан "Улсын хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөнд суурилсан байх" шаардлагад нийцүүлэн тухайн жилийн төсвийг боловсруулах.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарт:

1. Улсын хөгжлийн богино хугацааны бодлогын баримт бичгийг боловсруулахдаа шаардлагатай хөрөнгө оруулалтын хэмжээг урьдчилан тооцсон, техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсөв нь батлагдсан хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээг тусган хүргүүлж байх,

2. Улсын хөгжлийн богино хугацааны бодлогын хөтөлбөр, арга хэмжээг үр дүнтэй хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай хөрөнгө, эх үүсвэрийг оновчтой тодорхойлж, Улсын төсвөөр санхүүжүүлэх хөрөнгийг тухайн жилийн Төсвийн хүрээний мэдэгдэл, Улсын төсвийн төсөлд хүргүүлэх саналд тусгаж байх,
3. Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн богино хугацааны бодлогын баримт бичгийг бодлогын хэрэгжилт, үр дүнг үнэн зөв тайлагнах, үр нөлөөг бодитой тооцоолоход чиглэсэн, бүх талын оролцоог ханган боловсруулж, үүсэж болох эрсдэлийг урьдчилан төлөвлөсөн хувилбар бүхий төлөвлөгөөг гарган хүргүүлж байх.